

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Քիմիայի և կենսաբանության
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ա.Հ.Ղազարյան /Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 2

« 31 » օգոստոս 2023 թ.

ՔԿ/մ-118 ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԿԵՆՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄՏՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

051101.00.7 ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

051101.01.7 ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ

/բակլավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

ՔԻՄԻԱՅԻ և ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

ԱՌԿԱ

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

Առաջին կուրս, առաջին կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝

Զ.Ս.Վարդանյան, Հ.Կ.Մխիթարյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ zaruhy.vartanyan@mail.ru hasmik-mkhitaryan88@mail.ru

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8.	Դասավանդման մեթոդներ
9.	Ուսումնառության	մեթոդները
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12. 1	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	.
.	.	.
12. 2	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.
.	.	.
12. 3	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.
.	.	.
12. 4	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
.	.	.
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.
14.	Գնահատում.
.	.	.
14. 1	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.
.	.	.
14. 2	Հարցաշար.
.	.	.
14. 3	Գնահատման չափանիշներ.
.	.	.
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.
.	.	.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ«»

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն» դասընթացը ներառված է Կենսաբանություն մասնագիտության մագիստրատուրայի կրթական ծրագրում որպես կամընտրական դասընթաց: Դասընթացը իր ուրույն տեղն ունի կրթական ծրագրով նախատեսված առարկաների ցանկում որպես մասնագիտական կրթաբովանակող կամընտրական դասընթաց: Այն ամբողջական է դարձնում Հայաստանում կենսաբանական ծանոթությունների զարգացման ուսումնասիրությունները, մագիստրանտներին իրազեկում հին հայկական գրերում կենսաբանական վերլուծություններին:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

«Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն» կամընթացը նպատակ ունի մագիստրանտներին ծանոթացնել մեզ հասած պատմական հայ գրերում ներկայ սցված կենսաբանական ծանոթություններին՝ մ.թ.ա մինչև և մեր օրերը:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- ուսումնասիրել հայ պատմիչների գրվածքները,
- առանձնացնել դրանցում տեղ գտած կենսաբանական, բժշկական, բուսաբանական և կենդանաբանական վերլուծությունները
- ուսումնասիրել հայ հին հեղինակների բժշկական ծանոթությունները:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն» կամընտրական դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայմանն է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը «Կենսաբանություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում դասավանդվող «Բույսերի անատոմիա և ձևաբանություն», «Բույսերի կարգաբանություն», «Բույսերի ֆիզիոլոգիա», «Բույսերի էկոլոգիա», «Էվոլյուցիոն ուսմունք», «Կենսաշխարհագրություն», «Քիմիա», «Ֆիզիկա», «Կենդանաբանություն», «Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիա», «Մարդակազմություն», «Կենդանիների էկոլոգիա», «Հայոց պատմության հիմնահարցեր» և այլ դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները .

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբովանակողների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

Վերջնական արդյունքին ներկայացվող պահանջները

4.1. Պետք է գիտենա. /Տեսական գիտելիքներ/

- ✓ Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունն առարկայի ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան,
- ✓ հայ պատմիչների կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-5 դարերում ,
- ✓ կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում 6-7-րդ դարերում, մինչև 9-րդ դարի վերջերը,
- ✓ կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում,
- ✓ կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տայթնի դպրոցում,
- ✓ կենսաբանական գիտությունների զարգացումը 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները,
- ✓ կենսաբանական օբյեկտները որպես նյութ բանաստեղծության և մանրանկարչության համար,
- ✓ կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում:

4.2. Պետք է կարողանա /Բուն մասնագիտական գործնական կարողություններ/

- ✓ ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
- ✓ որոշ գիտական հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ,
- ✓ հանձնարարաված գրականության հիման վրա կազմել ռեֆերատներ,
- ✓ տարբեր թեմաների մշակում,

4.3. Պետք է տիրապետի

.վերլուծություն կատարելու մեթոդական հմտություններին

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

Դասընթացի ընթացքում կիրականանա նաև ծրագրի ավարտական պահանջներով նախատեսված հետևյալ կոմպետենցիաների զարգացումը՝

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ.

- ✓ ունենա սովորելու և կրթությունը շարունակելու կարողություններ (Ը1),
- ✓ ունակ լինի գիտելիքները պրակտիկայում կիրառելու, հիմնախնդիրներ ձևակերպելու և լուծելու (Ը2),
- ✓ ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (Ը6):

բ)Գործիքային կոմպետենցիաներ (այսուհետ)(ԳԿ),

- ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն(ԳԿ-1),
- ✓ մասնագիտական որոշումներ կայացնելու և լուծելու կարողություն (ԳԿ-3),
- ✓ մասնագիտական սկզբունքայնության պահպանման կարողություն (ԳԿ-4)
- ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռքբերում, համակարգում, վերլուծում) (ԳԿ-5):

գ) Միջանձնային կոմպետենցիաներ(ՄՁԿ)

- ✓ միջանձնային գործնական հմտություններ(ՄՁԿ-1),
- ✓ թիմային աշխատանքի կարողություն(ՄՁԿ-2),
- ✓ միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն(ՄՁԿ-3),
- ✓ բարոյական պատասխանատվության կարողություն(ՄՁԿ-4),

դ) Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)

- ✓ կենսաբանական գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն(ՀԳԿ-1),
- ✓ կենսաբանության բնագավառում նոր իրավիճակներին հարմարվելու կարողություն(ՀԳԿ-3),
- ✓ մասնագիտական որակը վերահսկելու կարողություն(ՀԳԿ-4),

2. Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ✓ առարկայական (ընդհանուր կենսաբանության, քիմիայի, ֆիզիկայի, էկոլոգիայի, կենդանաբանության, բնապահպանության, բույսերի սիստեմատիկա, բույսերի անատոմիա և ֆիզիոլոգիա) իմացության, առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն(ԱԿ-1),
- ✓ տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին և կարողանա օգտագործել ժամանակակից ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ(ԱԿ-3),
- ✓ տեղեկացված լինի գիտության նորություններին, նվաճումներին(ԱԿ-4):
- ✓ տրամաբանական մտածողության օրենքների օգտագործման ունակություն(ԱԿ-6),
- ✓ նոր գիտելիքների ձեռք բերման ունակություն(ԱԿ-7),
- ✓ մասնագիտական գործունեության մեջ հիմնական մեթոդները օգտագործելու(ԱԿ-8),
- ✓ գիտության մեջ մոդելավորման, տեսական և գիտափորձնական հետազոտության մեթոդները կիրառելու պատրաստվածություն(ԱԿ-9),
- ✓ մասնագիտական գործունեության մեջ համակարգչային, տեղեկատվական և հեռահաղորդակցման տեխնոլոգիաների զարգացման ժամանակակից միտումները հաշվի առնելու ունակություն(ԱԿ-10):

- Մասնագիտական գործնական՝ (ՄԳԿ)

- ✓ բնագավառի գիտահետազոտական որոշակի հիմնախնդրի վիճակի վերլուծություն, առաջադրանքի ձևակերպում, հետազոտության նպատակի և խնդիրների առաջադրում՝ գրական և պատենտային աղբյուրների ուսումնասիրման և ընտրության հիմքով(ՄԳԿ-1),
- ✓ հետազոտությունների օպտիմալ մեթոդի և ծրագրի ընտրություն, օպտիմալ գիտափորձի տեսության հիմնադրույթների կիրառում, առկա մեթոդների կատարելագործում և նորերի մշակում՝ հետազոտության որոշակի խնդրի լուծման անհրաժեշտությունից ելնելով(ՄԳԿ-3),
- ✓ իրականացված հետազոտությունների գիտագործնական նշանակության վերլուծություն և մշակումների տեխնիկատնտեսական արդյունավետության գնահատում(ՄԳԿ-7),
- ✓ հետազոտության արդյունքների՝ գիտական մամուլում հրատարակման նախապատրաստում, ինչպես նաև ելույթների, ռեֆերատների, գիտական ակնարկների և հաշվետվությունների ձևակերպում(ՄԳԿ-8),

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	24	
Գործնական աշխատանք	-	
Մեմինար պարապմունք	24	
Լաբորատոր աշխատանք	-	
Ինքնուրույն աշխատանք	72	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Երկու ընթացիկ քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

□ **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

□ **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

□ **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվող, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:

- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակզորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարաօլոմներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ներածություն. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունն առարկան, ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, կապը կենսաբանական այլ գիտությունների հետ: Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան. Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-4 դարերում: Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5:	8	8	-	-	16
2.	Կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում 6-7-րդ դարերում: Կենսաբանական մտքի զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն կենսաբանական թարգմանությունների: Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում(7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը)	6	6	-	-	16
3.	Կենսաբանական մտքի նոր վերելքն ու զարգացումը Հայաստանում Բագրատունիների օրոք: Կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում	4	4	-	-	14
4.	Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում	2	2	-	-	8

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

5.	Կենսաբանական մտքի զարգացման վերին էտապը (Ամիրդովլաթ Ամասիացի): Կենսաբանական գիտությունների վիճակը հայերի գրվածքներում Ամիրդովլաթ Ամասիացուց հետո	2	2	-	-	8
6.	Կենսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները	2	2	-	-	8
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		24	24	-	-	72

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ավետիք Տեր-Պողոսյան Բիոլոգիական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում մինչև մ.թ. 17-րդ դարը	1960
2.		
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Брюсов В.- Летопись исторические судьбы армянского народа/ Ереван, стр.102	1940
2.	Գաբրիելյան Ռ. Ակնարկներ դարվինիզմի և բիոլոգիական մտքի պատմության հայ գրականության մեջ. Հայ.պետ.հրատ.	1963
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	ОСИПЯН Л.Л. ИЗ ИСТОРИИ БИОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ В АРМЕНИИ, Ереванский госуниверситет,	2013
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնասիրողական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ներածություն. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն առարկան, ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, կապը կենսաբանական այլ գիտությունների հետ: Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան	Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն դարձնաբանական կապը կենսաբանական տարբեր գիտությունների հետ, ուսումնասիրման մեթոդները: Հելլենիզմի առաջացումը և մուտքը հայ իրականություն մ.թ.1-2-րդ դարերում: Հելլենիզմի ազդեցությունը հայ մշակույթի և պատմության վրա:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
2.	Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-4 դարերում (Բարսեղ Կեսարացի)	Հայ կենսաբանական միտքը մ.թ. 3-4-րդ դարերում: Բարսեղ կեսարացու Վեցօրեից գրվածքում կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
3.	Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5 դարում(Եզնիկ, Եղիշե, Ագաթանգեղոս,)	Հայ կենսաբանական միտքը մ.թ. 5-րդ դարում: Կենսաբանական ծանոթությունները Եզնիկի Եղծ աղանդոց գրվածքում. ժառանգման և ժառանգականության վերլուծությունները Եզնիկի մոտ: Ագաթանգեղոսի բուսաբանական ծանոթությունները: Կենսաբանական	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		միտքը Եղիշեի գրվածքներում:		
4.	Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5 դարում(Ղազար Փարպեցի, Մովսես Խորենացի)	Կենսաբանական ծանոթությունները դազարՓարպեցու և Մովսես Խորենացու գրվածքներում մ.թ. 5-րդ դարում:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
5.	Կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում 6-7-րդ դարերում(Դավիթ Անհաղթ, Հովհան Մայրազումեցու, Անանիա Շիրակացու գրվածքներում բնագիտական-կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:	Կենսաբանական միտքը Հայաստանում մ.թ. 6-7-րդ դարերում: Դավիթ Անհաղթի, Հովհան Մայրազումեցու, Անանիա Շիրակացու գրվածքներում բնագիտական-կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
6.	Կենսաբանական մտքի զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն բիոլոգիական թարգմանությունների	6-7-րդ դարերում կենսաբանական մտքի վերելքը Հայաստանում ըստ կենսաբանական բնույթի գրվածքների թարգմանությունների:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
7.	Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում(7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ	Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում 7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը՝ արաբական տիրապետության օրոք: Հովհան Օձնեցու գրվածքներում կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

	դարի վերջերը)			
8.	Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում(7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը)	Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում 7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը` արաբական տիրապետության օրոք: Զաքարիա Կաթողիկոսի գրվածքում բուսաբանական, բնագիտական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
9.	Կենսաբանական մտքի նոր վերելքը Բագրատունիների օրոք(Գրիգոր Մագիստրոս. Հովհաննես սարկավազ վարդապետ):	Հայաստանում կենսաբանական մտքի ծաղկումն ու վերելքը Բագրատունիների թագավորության օրոք: Գրիգոր Մագիստրոսի և Հովհաննես սարկավազ վարդապետի գրվածքներում կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը: Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման սաղմնաբանական-ֆիզիոլոգիական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
10.	Կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում: Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում	Կենսաբանական մտքի զարգացման դրսևորումները Կիլիկյան Հայաստանի պատմիչների գրվածքներում: Բժշկական-կենսաբանական ծանոթությունները Մխիթար Հերացու գրվածքներում: Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Տաթևի դպրոցում: Հովհաննես Որոտնեցու բնագիտական –կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
11.	Կենսաբանական մտքի	Հայաստանում կենսաբանական մտքի վերելքը 15-րդ դարում: Ամիրդովլաթ Ամասիացու	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

	<p>զարգացման վերին էտապը (Ամիրդովլաթ Ամասիացի):</p> <p>Կենսաբանական գիտությունների վիճակը հայերի գրվածքներում Ամիրդովլաթ Ամասիացուց հետո</p>	<p>գրվածքներում բժշկական- կենսաբանական ծանոթությունների վերլուծությունը:</p> <p>Կենսաբանական ծանոթությունների վիճակը հայերեն գրվածքներում Ամասիացուց հետո:</p>		
12.	<p>Կենսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները</p>	<p>Կենսաբանական տարբեր գիտությունների զարգացումը 18-20-րդ դարերում: հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները:</p>	2	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Հելլենիստական մշակույթի ներթափանցումը Հայաստան	Հելլենիզմի և հելլենական մշակույթի թափանցումը հայ իրականություն: Հելլենիզմի դերը	2	գնահատվում է գործնական	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		հայ մշակույթի և գրական գրվածքների զարգացման գործում:		աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	
2.	Բարսեղ Կեսարացու Վեցօրեից աշխատության վերլուծությունը	Աշխարհի վեց օրյա արարչագործության մեկնաբանությունը Բարսեղ Կեսարացու Վեցօրեից գրվածքում: Աշխարհի չորս նյութերից կազմված լինելու գաղափարի դրսևորումը Կեսարացու մոտ:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
3.	Եզնիկ Կողբացու և Ագաթանգեղոսի կենսաբանական ծանոթությունները	Եզնիկ Կողբացու կենսաբանական, ժառանգական ծանոթությունները: Ագաթանգեղոսի բուսաբանական ծանոթությունները, կրկնակի լատիներեն բուսանունների կիրառումը նրա գրվածքներում:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
4.	Ղազար Փարպեցու և Մովսես Խորենացու կենսաբանական	Ղազար Փարպեցու բուսաբանական ծանոթությունները: Մովսես Խորենացին որպես պատմիչ, նրա	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

	ծանոթությունները	բնապատմական-կենսաբանական ծանոթությունները:		կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	
5.	Կենսաբանական մտքի զարգացման սաղմնաբանական-ֆիզիոլոգիական ուղղությունը Հայաստանում	Բժշկական-սաղմնաբանական, ֆիզիոլոգիական ծանոթությունները Դավիթ Ալավկա որդու Գաղտնիք կանանց գրվածքում:	2	զնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
6.	Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում	Կենսաբանական, բուսաբանական, կենդանաբանական մտքի դրսևորումը Վարդան Այգեկցու և Մխիթար Գոշի գրվածքներում:	2	զնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
7.	Կենսաբանական մտքի արտացոլումը մանրանկարչության մեջ և	Կենսաբանական, բուսաբանական, կենդանաբանական մտքի դրսևորումը հայ մանրանկարչության մեջ և	2	զնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

	բանաստեղծություններում	բանաստեղծություններում:		կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	
8.	Մխիթար Հերացու կենսաբանական և բժշկական ծանոթությունները	12-րդ դարի հայ բժշկական գիտական մտքի ներկայացուցիչ Մխիթար Հերացու բժշկական ծանոթությունները:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
9.	Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում	Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Տաթևի դպրոցում, Հովհանն Որոտնեցու և Գրիգոր Տաթևացու գրվածքների կենսաբանական, բնագիտական վերլուծությունները:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
1 0.	Ամիրդովլաթ Ամասիացու կենսաբանական և բժշկական ծանոթությունները	Բժշկական, կենսաբանական միտքը Ամիրդովլաթ ամասիացու գրվածքներում:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

				և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	
1 1.	Կենսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում:	Հայ առաջին կենդանաբանությունը: Աբրահամ Պուլսեցու կենդանաբանական ճանաթությունները:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2
1 2.	Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները	Կենսաբանական տարբեր գիտաճյուղերի ժամանակակից նվաճումների համառոտ բնութագիրը:	2	գնահատվում է գործնական աշխատանքի կատարման կարողությունները և հմտությունները, աշխատանքի հիմնավոր գրավոր վերլուծությունը	ՊԳ1, ԼԳ1, ԼԳ2

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Հելլենիզմի Հայաստանում	Հայաստանում հելլենիզմի հաստատումը, հելլենիստական մշակույթի և քաղաքակրթության ներմուծումը Հայաստան, հույն և ասորերն լեզուներով դպրոցների գործարկումը:	Ձեկույց կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Բարսեղ Կեսարացու բուսաբանական և կենդանաբանական ծանոթությունները	Բարսեղ կեսարացին որպես մ.3-4-րդ դարերի պատմական գործիչ, Վեցօրեից գրվածքի բուսաբանական, կենդանաբանական, կենսաբանական ծանոթությունները	Զեկույց կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
3.	Եզնիկի Եղծ աղանդոց գրքի վերլուծությունները	Եզնիկը որպես 5-րդ դարի հայ պատմիչ, Եզնիկի Եղծ աղանդոց գրվածքը: Կենսաբանական ծանոթությունները, բազմացման և ժառանգականության վերաբերյալ Եզնիկի ծանոթությունները:	Զեկույց կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
4.	Ագաթանգեղոսի կենսաբանական վերլուծությունները	Ագաթանգեղոսի բուսաբանական վերլուծությունները, լատիներեն կրկնակի անվանակարգման կիրառումը Ագաթանգեղոսի գրվածքներում:	Զեկույց կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
5.	Կենսաբանական օբյեկտները որպես նյութ բանաստեղծության և մանրանկարչության համար	Բույսերը և կենդանիները որպես հայ մանրանկարչության և հայ բանաստեղծության օբյեկտներ:	Զեկույց կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

6.	Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում	Կենսաբանական մտքի արտացոլումը Վարդան Այգեկցու և Մխիթար Գոշի առակներում:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
7.	Մխիթար Հերացու կյանքն ու գործունեությունը	Մխիթար Հերացին որպես ժամանակի բժշկության բնագավառի գիտակ անձնավորություն, կյանքը և կենսագրությունը:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
8.	Անանիա Շիրակացու կենսաբանական ծանոթությունները	Անանիա Շիրակացու բնագիտական-մաթեմատիկական ծանոթությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
9.	Ամիրդովլաթ Ամասիացու կենսաբանական ծանոթությունները	Ամիրդովլաթ Ամասիացու բժշկական-կենսաբանական ծանոթությունները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից
10.	Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները	Կենսաբանական տարբեր գիտությունների ժամանակակից նվաճումները:	Զեկույց՝ կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությամբ	Դեկտեմբերի 1	Չափանիշները ներկայացվում են ստորև	Ուսանողը կարող է օգտվել ներկայացված բոլոր գրական աղբյուրներից

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Համակարգչային լսարան, պրոյեկտոր, ինտերնետի առկայություն
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. **Գնահատում**

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

14.1. **Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝**

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. **Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.**

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ/ստուգարքով/:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

(Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով):¹⁶

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը դասընթացը, խնդիրները, կապը կենսաբանական մյուս գիտությունների հետ:
2. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը դասընթացի ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները:
3. Նեոլիթը որպես կենսաբանական գիտությունների նախնական ծանոթության շջան:
4. Հայաստանի աշխարհաքաղաքական վիճակը մ.թ. 3-4-րդ դարերում:
5. Հելլենիզմի մուտքը Հայաստան: հելլենական մշակույթի զարգացումը Հայաստանում:
6. Բարսեղ Կեսարացու Վեցօրեից գրվածքը որպես հելլենիստական մշակույթի և գրականության դրսևորում:
7. Բուսաբանական ծանոթությունները Բարսեղ Կեսարացու <<Վեցօրեից>> գրվածքում:
8. Կենդանաբանական և անատոմիական ծանոթությունները Բարսեղ Կեսարացու <<Վեցօրեից>> գրվածքում:
9. Հայաստանի աշխարհաքաղաքական վիճակը 4-րդ դարի երկրորդ կեսում և 5-րդ դարում, գիտությունների զարգացման վիճակը:
10. Կենսաբանական մտքի զարգացումը Հայաստանում 5-րդ դարի հայ հեղինակների գրվածքներում:
11. Եզնիկ Կողբացու <<Եղծ աղանդոց>> գրվածքը:
12. Բազմացման և ժառանգման խնդիրները ըստ Եզնիկի:
13. Բժշկական ծանոթությունները Եզնիկի մոտ:
14. Կենսաբանական ծանոթությունները Ագաթանգեղոսի մոտ:
15. Կենսաբանական ծանոթությունները Ղազար Փարպեցու մոտ:
16. Բնապատմական-կենսաբանական միտքը <<Հաճախապատում>>-ում:
17. Սովսես Խորենացին որպես հայ պատմիչ, բնապատմական-կենսաբանական ծանոթությունները:
18. Գիտությունը Հայաստանում արաբներից առաջ:
19. Կենսաբանական մտքի զարգացումը հայաստանում 6-և-7-րդ դարերում:
20. Կենսաբանական ծանոթությունները Դավիթ Անհաղթի գրվածքներում:
21. Կենսաբանական ծանոթությունները Հովհան Մայրազումեցու մոտ:
22. Բնագիտական ծանոթությունները Անանիա Շիրակացու գրվածքներում:

¹⁶ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

23. Կենդանիների վարքի դրսևորումները Անանաիա Շիրակացու գրվածքներում:

24. Ա.Շիրակացու <<Յադագս հարցման և լուծման>>գրվածքը:

25. Կենսաբանական մտքի զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն բիոլոգիական թարգմանությունների:

26. Կենսաբանական ծանոթությունները Նեմեսիոսի մոտ. Նեմեսիոսի կենդանաբանություն և մարդակազմությունը:

27. Գրիգոր Նյուսացու <<Տեսութիւն մորդայն կազմութեան>> թարգմանությունը:

28. Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում (7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը):

29. Հովհան Սյունեցու և Չաքարիա կաթողիկոսի կենսաբանական ծանոթությունները:

30. Կենսաբանական մտքի վերելքը հայաստանում Բագրատունիների թագավորության օրոք:

31. Գրիգոր մագիստրոսի կենսաբանական ծանոթությունները:

32. Հովհաննես սարկավազ վարդապետի կենսաբանական ծանոթությունները:

33. Կենսաբանական մտքի զարգացման սաղմնաբանական- ֆիզիոլոգիական ուղղությունը Հայաստանում:

34. Դավիթ Ալավկա որդու <<Գաղտնիք կանանց>>գրվածքը:

35. Կենսաբանական մտքի զարգացման պրակտիկ ուղղությունը Կիլիկյան Հայաստանում:

36. Անտիկ աշխարհի հեղինակների բժշկական գրվածքների թարգմանությունները հայ հեղինակների մոտ:

37. Բժշկական-կենսաբանական ծանոթությունները Մխիթար Հերացու մոտ;

38. Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում՝ Վարդան Այգեկցի:

39. Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում՝ Մխիթար գոշ:

40. Հովհաննես Երզնկացու կենսաբանական ծանոթությունները:

41. Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում՝ Հովհաննես որոտնեցի:

42. Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում՝ Գրիգոր Տաթևացի:

43. Գրիգոր Տաթևացու կենդանաբանական ծանոթությունները:

44. Հայ կենսաբանական մտքի զարգացման վերին էտապը՝ Ամիրդովլաթ Ամասիացի:

45. Ամիրդովլաթ Ամասիացու բժշկական ծանոթությունները:

46. Հայ կենսաբանական միտքը 15-16-րդ դարերում:

47. Աբրահամ Պոլսեցու կենդանաբանությունը:

48. Կենսաբանական օբյեկտները որպես նյութ բանաստեղծություններում և մանրանկարչության մեջ:

49. Կենսաբանական՝ բուսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում:

50. Կենդանաբանական-բժշկական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում:
51. Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները:

**Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)
(1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի -----շաբաթվա ընթացքում)**

▪ Ընդգրկված թեմաները.

1. Ներածություն. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունն առարկան, ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, կապը կենսաբանական այլ գիտությունների հետ: Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան
2. Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-4 դարերում (Բարսեղ Կեսարացի)
3. Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5 դարում(Եզնիկ, Եղիշե, Ագաթանգեղոս, Ղազար Փարպեցի)
4. Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5 դարում(Ղազար Փարպեցի, Մովսես Խորենացի)
5. Կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում 6-7-րդ դարերում(Դավիթ Անհաղթ, Հովհան Մայրազումեցի, Անանիա Շիրակացի)
6. Կենսաբանական մտքի զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն բիոլոգիական թարգմանությունների

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունն դասընթացը, խնդիրները, կապը կենսաբանական մյուս գիտությունների հետ:
2. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունն դասընթացի ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները:
3. Նեոլիթը որպես կենսաբանական գիտությունների նախնական ծանոթության շջան:
4. Հայաստանի աշխարհաքաղաքական վիճակը մ.թ. 3-4-րդ դարերում:
5. Հելլենիզմի մուտքը Հայաստան: հելլենական մշակույթի զարգացումը Հայաստանում:
6. Բարսեղ Կեսարացու Վեցօրեից գրվածքը որպես հելլենիստական մշակույթի և գրականության դրսևորում;
7. Բուսաբանական ծանոթությունները Բարսեղ Կեսարացու <<Վեցօրեից>> գրվածքում:

8. Կենդանաբանական և անատոմիական ծանոթությունները Բարսեղ Կեսարացու <<Վեցօրեից>> գրվածքում:

9. Հայաստանի աշխարհաքաղաքական վիճակը 4-րդ դարի երկրորդ կեսում և 5-րդ դարում, գիտությունների զարգացման վիճակը:

10. Կենսաբանական մտքի զարգացումը Հայաստանում 5-րդ դարի հայ հեղինակների գրվածքներում:

11. Եզնիկ Կողբացու <<Եղծ աղանդոց>> գրվածքը:

12. Բազմացման և ժառանգման խնդիրները ըստ Եզնիկի:

13. Բժշկական ծանոթությունները Եզնիկի մոտ:

14. Կենսաբանական ծանոթությունները Ագաթանգեղոսի մոտ:

15. Կենսաբանական ծանոթությունները Ղազար Փարպեցու մոտ:

16. Բնապատմական-կենսաբանական միտքը <<Հաճախապատում>>-ում:

17. Մովսես Խորենացին որպես հայ պատմիչ, բնապատմական-կենսաբանական ծանոթությունները:

18. Գիտությունը Հայաստանում արաբներից առաջ:

19. Կենսաբանական մտքի զարգացումը հայաստանում 6-և-7-րդ դարերում:

20. Կենսաբանական ծանոթությունները Դավիթ Անհաղթի գրվածքներում:

21. Կենսաբանական ծանոթությունները Հովհան Մայրազումեցու մոտ:

22. Բնագիտական ծանոթությունները Անանիա Շիրակացու գրվածքներում:

23. Կենդանիների վարքի դրսևորումները Անանիա Շիրակացու գրվածքներում:

24. Ա. Շիրակացու <<Յաղագս հարցման և լուծման>> գրվածքը:

25. Կենսաբանական մտքի զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն բիոլոգիական թարգմանությունների:

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

(2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի-----շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկվող թեմաները.

1. Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում (7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը)
2. Կենսաբանական մտքի նոր վերելքն ու զարգացումը Հայաստանում Բագրատունիների օրոք
3. Կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում
4. Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում
5. Կենսաբանական մտքի զարգացման վերին էտապը (Ամիրդովլաթ Ամասիացի):

Կենսաբանական գիտությունների վիճակը հայերի գրվածքներում Ամիրդովլաթ Ամասիացուց հետո

6. Կենսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

1. Կենսաբանական ծանոթությունները Նեմեսիոսի մոտ. Նեմեսիոսի կենդանաբանություն և մարդակազմությունը:
2. Գրիգոր Նյուսացու <<Տեսութիւն մորդայն կազմութեան>> թարգմանությունը:
3. Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում (7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը):
4. Հովհան Սյունեցու և Զաքարիա կաթողիկոսի կենսաբանական ծանոթությունները:
5. Կենսաբանական մտքի վերելքը հայաստանում Բագրատունիների թագավորության օրոք:
6. Գրիգոր մագիստրոսի կենսաբանական ծանոթությունները:
7. Հովհաննես սարկավազ վարդապետի կենսաբանական ծանոթությունները:
8. Կենսաբանական մտքի զարգացման սաղմնաբանական- ֆիզիոլոգիական ուղղությունը Հայաստանում:
9. Դավիթ Ալավկա որդու <<Գաղտնիք կանանց>> գրվածքը:
10. Կենսաբանական մտքի զարգացման պրակտիկ ուղղությունը Կիլիկյան Հայաստանում:
11. Անտիկ աշխարհի հեղինակների բժշկական գրվածքների թարգմանությունները հայ հեղինակների մոտ:
12. Բժշկական-կենսաբանական ծանոթությունները Մխիթար Հերացու մոտ:
13. Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում՝ Վարդան Այգեկցի:
14. Կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում՝ Մխիթար գոշ:
15. Հովհաննես Երզնկացու կենսաբանական ծանոթությունները:
16. Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում՝ Հովհաննես որոտնեցի:
17. Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում՝ Գրիգոր Տաթևացի:
18. Գրիգոր Տաթևացու կենդանաբանական ծանոթությունները:
19. Հայ կենսաբանական մտքի զարգացման վերին էտապը՝ Ամիրդովլաթ Ամասիացի:
20. Ամիրդովլաթ Ամասիացու բժշկական ծանոթությունները:
21. Հայ կենսաբանական միտքը 15-16-րդ դարերում:
22. Աբրահամ Պոլսեցու կենդանաբանությունը:
23. Կենսաբանական օբյեկտները որպես նյութ բանաստեղծություններում և մանրանկարչության մեջ:

24. Կենսաբանական՝ բուսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում:

25. Կենդանաբանական-բժշկական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում:

26. Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	<u>051101.00.7 ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</u> <small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>
Կրթական ծրագիր`	<u>051101.01.7 ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</u> <small>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</small>
Որակավորման աստիճան`	<u>ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ</u> <small>/բակալավր, մագիստրատուրա/</small>
Ամբիոն`	<u>ՔԻՄԻԱՅԻ և ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ</u> <small>/ամբիոնի լրիվ անվանումը/</small>

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՔԿ/մ-118_Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին կուրս , առաջին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	48	Դասախոսություն	24
			Սեմինար	24
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	72		
Ընդամենը	120			
Ստուգման ձևը	Երկու ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	«Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն» կամընտրական դասընթացը նպատակ ունի մագիստրանտներին ծանոթացնել մեզ հասած պատմական հայ գրերում ներկայացված կենսաբանական ծանոթություններին՝ մ.թ.ա. մինչև մեր օրերը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն առարկայի ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան, ✓ հայ պատմիչների կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-5 դարերում , ✓ կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը 			

	<p>Հայաստանում 6-7-րդ դարերում, մինչև 9-րդ դարի վերջերը,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում, ✓ կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում, ✓ կենսաբանական գիտությունների զարգացումը 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները, ✓ կենսաբանական օբյեկտները որպես նյութաբանաստեղծության և մանրանկարչության համար, ✓ կենսաբանական մտքի արտացոլումը հայ առակագիրների գրվածքներում: <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, ✓ որոշ գիտական հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ, ✓ հանձնարարաված գրականության հիման վրա կազմել ռեֆերատներ, ✓ տարբեր թեմաների մշակում, <p><i>Կարողունակություն</i></p> <p>.վերլուծություն կատարելու մեթոդական հմտություններին</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1.</p> <p>Ներածություն. Հայաստանում կենսաբանական մտքի զարգացման պատմություն առարկան, ուսումնասիրման օբյեկտը, մեթոդները, կապը կենսաբանական այլ գիտությունների հետ: Մ.թ. 1-2-րդ դարեր հելլենիզմի մուտքը Հայաստան. Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.3-4 դարերում: Կենսաբանական ծանոթությունները մ.թ.5:</p> <p>Թեմա 2.</p> <p>Կենսաբանական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում 6-7-րդ դարերում: Կենսաբանական մտքի</p>

	<p>զարգացման վերելքը Հայաստանում ըստ առաջին բուն կենսաբանական թարգմանությունների: Կենսաբանական մտքի անկումը Հայաստանում արաբական տիրապետության շրջանում(7-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 9-րդ դարի վերջերը)</p> <p>Թեմա 3.</p> <p>Կենսաբանական մտքի նոր վերելքն ու զարգացումը Հայաստանում Բագրատունիների օրոք: Կենսաբանական մտքի զարգացումը պրակտիկ ուղղությամբ Կիլիկյան Հայաստանում</p> <p>Թեմա 4.</p> <p>Կենսաբանական մտքի ծաղկումը Սյունյաց կամ Տաթևի դպրոցում</p> <p>Թեմա 5.</p> <p>Կենսաբանական մտքի զարգացման վերին էտապը (Ամիրդովլաթ Ամասիացի):</p> <p>Կենսաբանական գիտությունների վիճակը հայերի գրվածքներում Ամիրդովլաթ Ամասիացուց հետո</p> <p>Թեմա 6.</p> <p>Կենսաբանական գիտությունների զարգացում 18-20-րդ դարերում: Հայ կենսաբանական մտքի ժամանակակից նվաճումները</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գիտելիքները գնահատվում են գրավոր աշխատանքով: Քննական տոմսը ներառում է տեսական հարցեր, թեստեր: Յուրաքանչյուր առաջադրանքի համար քննական տոմսում նշագվում է գնահատման համարժեք միավորը: Գրավոր աշխատանքը գնահատվում է առավերագույնը 20 միավոր: Ինքնուրույն աշխատանքը գնահատվում է առավերագույնը 20 միավոր: Գնահատման չափանիշներն են.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Հարցը ներկայացված է ավարտուն 2. Կարողանում է տերմինները բացատրել 3. Խոսքը հստակ է, մատչելի 4. Պատրաստված է ցուցադրություն 5. Կիրառվել են տարբեր գրական աղբյուրներ և առկա են

	<p>հղումները /0; 1-2; 3 և ավելի/ 6. Պատասխանել է հարցերի /0; 1-2; 3 և ավելի/ 7. Ջեկուցումը գիտական է 8. Կատարվել է համեմատական վերլուծություն 9. Ներկայացնում է կիրառական օրինակներ 10. Քննարկվող գործընթացները ներկայացվել են բույսի օրգանիզմի ամբողջականության համատեքստում Յուրաքանչյուր չափանիշի համար սահմանված առավելագույն միավորը՝ 2 , չափանիշի պահանջը թերի կատարելու դեպքում՝ 1 միավոր, չկատարելու դեպքում՝ 0 միավոր: Գումարային գնահատականը կլինի ինքնուրույն աշխատանքի գնահատականը:</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-</p> <p>1. Ավետիք Տեր-Պողոսյան Բիոլոգիական մտքի զարգացման պատմությունը Հայաստանում մինչև մ.թ. 17-րդ դարը, 1960</p> <p>Լրացուցիչ-</p> <p>1. Брюсов В.- Летопись исторические судьбы армянского народа/ Ереван, стр.102,1940</p> <p>2. ОСИПЯН Л.Л. ИЗ ИСТОРИИ БИОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ В АРМЕНИИ, Ереванский госуниверситет,</p>